

Identități divine comunicate prin cuvânt - analiza semantică a termenilor chip, asemănare și familie

Este unanim recunoscut faptul că limbajul constituie, incontestabil, una dintre cele mai frumoase minuni pe care Dumnezeu la creațiune a așezat-o în om. Slujindu-se de această realitate ontologică, oamenii au întemeiat o societate puternică și unită (Genesa 11: 1-8). De asemenea, prin limbaj, oamenii au avut posibilitatea să-și împărtășească ideile despre tot ceea ce-i înconjură (Genesa 2: 19); să cunoască, să conserve și să transmită experiența acumulată de generații de-a lungul veacurilor. Cu toate acestea facultatea omenească de exprimare prin limbaj nu este uniformă, ci se prezintă ca o unitate în diversitate ceea ce face ca unele cuvinte¹ sunt dificil de înțeles atunci când contextul propoziției sau frazei este ambiguu și prin urmare creează probleme la nivel comunicativ punând în dificultate persoanele ce dialoghează prin viu grai sau prin scris.

Atât prezentarea orală cât și scrierea cu caracter religios cer o mare precizie în alegerea cuvintelor deoarece cu ajutorul lor se transmite o învățătură cu valoare de adevăr ce poate influența pozitiv sau negativ viețile oamenilor. O mică eroare de limbaj (semantică) strecurată în discursul teologic, scris sau rostit,

¹ Chip, casă, cal, capră, familie, etc.

crează condițiile favorabile pentru apariția și dezvoltarea unei învățături false, adică a unei erezii². De-a lungul a două milenii de istorie, creștinismul a fost măcinat de nenumărate rătăcirii doctrinale care, de cele mai multe ori, au determinat divizarea Bisericii întemeiate de Hristos. În secolul XX sunt aproape șase mii cinci sute de secte creștine și această realitate vorbește de la sine despre efectele produse de interpretarea și expunerea adevărului revelat în Scriptură, cu ajutorul limbajului convențional imperfect. Deși strâns legate între ele, gândirea și limbajul sunt totuși realități distincte și așa se face că schismele nu au fost produse doar de învățături false ce au apărut în urma înțelegerii diferite a unor cuvinte sau concepte. De foarte multe ori erudiți și teologi de marcă, din cauza unor informații ce le lipseau sau poate în mod voit, au oferit sensuri noi³ cuvintelor ce constituiau baza lingvistică pentru anumite învățături creștine fundamentale și astfel, în urma confuziei semantice create s-a ajuns la dezbateri sterile pentru a se stabili veridicitatea adevărului revelat despre care Dumnezeu spuse-se că este vrednic de crezul și adevărat (Apocalipsa 15: 3; 21: 5; 22: 6.)

Cu toții recunoaștem faptul că adevărul și minciuna sunt două noțiuni ce se exclud reciproc. Oamenii care iubesc adevărul și luptă pentru el, urăsc minciuna și nu sunt prieteni cu cei ce

² Doctrină sau credință religioasă care ia naștere în sânul unei biserici, abătându-se de la dogmele consacrate, și care este condamnată de biserica respectivă. ♦ Greșeală, eroare, rătăcire. – DEX.

³ Izolat de un context, orice cuvânt se prezintă în genere ca purtător de mai multe sensuri iar în context el are un singur înțeles lexical pus în valoare de relațiile lui cu celelalte cuvinte.

ascund adevărul. În Evanghelia după Ioan, Isus Hristos este prezentat ca fiind Adevărul și Lumina lumii (Ioan 14: 6; 8: 12). El a venit să învețe pe oameni cum să trăiască în ascultare de Dumnezeu. Același evanghelist consemnează faptul că pe cel care ascultă de cuvântul Lui, El îl numește ucenic al Său, acela va cunoaște adevărul și adevărul îl va face slobod (Ioan 8: 31-32). În același timp Biblia arată că acceptarea lui Hristos și a învățaturii Lui va stârni mânia, ură, separare și va merge până într-acolo că va afecta cele mai puternice legături omenești. „Din pricina Mea [...] Fratele va da la moarte pe frate-său, și tatăl pe copilul lui, copiii se vor scula împotriva părinților lor și-i vor omori.” (Matei 10: 18-21). Încă de pe primele pagini ale Cuvântului lui Dumnezeu este revelat adevărul prin care se spune că cei ce vor crede sincer o eroare sau o învățătură falsă vor pierde viața veșnică. (Genesa 3: 1-6) „În ziua judecății, oamenii nu vor fi condamnați pentru faptul că în mod cinstit ei au crezut o minciună, ci pentru că n-au crezut adevărul, pentru că au neglijat ocazia de a învăța ce este adevărul.”⁴

Pe de altă parte știm din experiență că o greșeală strecurată în calculele matematice va conduce inevitabil la un rezultat greșit. Tot așa, o afirmație teologică falsă sau confuză va da naștere la o erezie. O eroare făcută de un arhitect atunci când proiectează un imobil cu multe etaje, va fi mai devreme sau mai târziu cauza unui dezastru ce, probabil, se va solda cu victime omenești, cu

⁴ Ellen G. White, *Figuri din Istoria biblică a Vechiului Testament, vol. 1*, București, [Curierul Adventist], 1987, p. 43.

atât mai mult o erezie acceptată ca adevăr de către niște oameni sinceri, va determina în dreptul lor pierderea vieții veșnice.

Putem afirma deci, că discursul unui teolog trebuie să fie construit cel puțin la fel de riguros, competent, responsabil ca proiectul unui zgârie nori, în același timp trebuie să reflecte precizia unui calcul matematic deoarece de el (discurs) depind atâtea destine omenești. Din acest motiv se impune rigurozitatea și cerința să exploatăm rațional potențialul de cuvinte, să explicăm în ce chip un anumit cuvânt sau grup de cuvinte au ajuns să semnifice altceva decât înțelesul lor inițial.⁵

Chip

În uzanța limbii române scrise și în special vorbite, cuvântul chip reflectă un semantism bogat. Dicționarul explicativ al limbii române definește astfel acest cuvânt: „**chip** = **I. 1.** față, obraz, figură. Un chip oval. ♦ Expresie a feței; fizionomie. Un chip trist. **2.** Înfrățirea sau aspectul unei ființe. Avea un chip omenesc. ♦ În chip de... cu înfrățire de... asemenea cu... ♦ Persoană, ființă. A văzut acolo multe chipuri. **3.** Imagine, înfrățire a unei ființe sau a unui obiect, redată prin desen, pictură, sculptură, etc. ♦ Chip cioplit. Idol. **II. 1.** Scrie într-un chip original. ♦ Fel și chip de... tot felul de... ♦ În fel și chip. În (cu) tot felul de... în toate modalitățile posibile. **2.** (rar)

⁵ Sensul cuvântului determină, în bună parte, folosirea lui într-un context, iar contextul, la rândul lui, precizează și explicitează sensul cuvântului.

Modalitate, posibilitate. ♦ Cu orice chip. Oricum. În (cu) nici un chip. Nicidecum. ♦ nu e chip să... nu se poate, imposibil să... A nu avea (nici un) chip (să...) = a nu avea posibilitatea, a nu putea să... (Pop.) a afla chip (și cale) = a găsi un mijloc eficace, o soluție. ♦ Cu chip să... = ca să... pentru ca să... având intenția să... – magh. **kèp**.”⁶

În dicționarul de sinonime găsim următoarea definiție „Chip = 1. Înfațișare, față, obraz, figură, fizionomie; (jargon) mutră, moacă. 2. Desen, imagine; 3. mod, fel, gen, modalitate, posibilitate.”⁷ După cum se poate constata, definirea făcută cu ajutorul sinonimelor nu ne ajută prea mult în delimitarea unui sens mai exact deoarece aceste cuvinte cu același sens nu fac altceva decât să prezinte rezumativ definiția dată de Dicționarul explicativ al Limbii române.

Pe de altă parte este important de remarcat faptul că termenul maghiar *kèp* are un înțeles mult mai exact decât cuvântul chip. În Dicționarul Maghiar – Român cuvântul *kèp* este tradus cu poză sau fotografie⁸ (adică reprezentarea în plan a unui realități). Această semantică precisă ne oferă un bun suport lingvistic în bază căruia putem delimita cu precizie sensul principal al cuvântului chip. De asemenea, tot atât de important este faptul că maghiarul *kèp* se prezintă ca fiind rădăcina cuvântului *kèpes*. Acest ultim termen s-a format prin adăugarea

⁶ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul Explicativ al Limbii Române ed. II - a*, București, Universul Enciclopedic, 1996, p. 171.

⁷ Prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, *Dicționar de Sinonime*, [București], Albatros, 1972, p. 93.

⁸ Eva Turcu, *Mic Dicționar Maghiar-Român*, București, 1978, p. 171.

sufixului (-es) și înseamnă chipeș sau arătos. Adjectivul mai este întâlnit și cu sens de capabil⁹ (capabil să... capabil pentru...). Cuvântul kèpes este utilizat pentru a descrie caracteristicile ființei umane și de asemenea poate fi folosit ca adjectiv ce ilustrează calitățile unui obiect.¹⁰

În aceeași culegere lexicografică (Dicționarul explicativ) este subliniat faptul că termenul chipeș, întâlnit în vocabularul limbii române provine din maghiarul kèpes. Dicționarul de sinonime definește cuvântul chipeș folosindu-se de următorii termeni: „arătos, frumos, chipos, falnic, binefăcut, mândru.”¹¹ În limba română acest adjectiv își găsește cea mai bună rezonanță atunci când este folosit pentru descrierea calităților omului și doar în cazuri excepționale descrie calitățile altei ființe.¹²

În concluzie putem afirma că sensul de bază al termenului chip descrie caracteristicile ființei umane aflată atât în postura de model cât și în ipostaza de copie a modelului.

Când este folosit cu referire la copia unei realități, în primul rând trebuie să ne imaginăm o reprezentare bidimensională și aceasta ne duce imediat cu gândul la o fotografie, poză, poster, tablou, gravură, etc.

În al doilea rând cuvântul chip poate să reprezinte imitarea unei ființe în realitate tridimensională ceea ce ne face să ne

⁹ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *op. cit.*, p. 171.

¹⁰ Despre o carte cu ilustrate (poze) se poate spune că este **kèpes** și aceasta înseamnă că este frumoasă.

¹¹ Prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, *op. cit.*, p. 94.

¹² În basmul românesc poate fi întâlnit cu referire la un zmeu sau un animal. Prin folosirea lui, autorul încearcă să sugereze și să scoată în relief calitățile fizice excepționale ale necuvântătoarei sau ființei mitice.

gândim imediat la o statuie. În limbajul religios termenul chip capătă sens de idol¹³ și acesta poate fi reprezentat atât printr-o icoană (înfățișare) cât și printr-o statuie (chip cioplit).

Asemănare

Dacă deschidem Dicționarul explicativ al limbii române, în dreptul cuvântului asemănare găsim următoarea definiție: „Faptul de a se asemăna; analogie, similitudine. ♦ Loc. adv. După chipul și asemănarea cuiva = întocmai, leit, la fel (cu cineva sau cu ceva) ♦ Loc. adv. și adj. Fără asemănarea = extraordinar, incomparabil.”¹⁴ Termenul ia naștere din verbul asemăna care la rândul său este definit astfel: ” 1. A avea însușiri, trăsături comune cu cineva sau cu ceva; a semăna. 2. A se socoti la fel cu altul, a (se) așeza pe același plan; a (se) asemui. – lat. assimilare”¹⁵

Dicționarul de sinonime (în dreptul acestui verb) redă următoarele cuvinte: „a semăna, a fi la fel, a pune alături, a se compara, a se asemui.”¹⁶ Același dicționar afirmă că „analogie, similitudine, comparație, comparare sunt sinonimi ai cuvântului asemănare”¹⁷

Nu este greu de constatat faptul că în vocabularul românesc se găsește un cuvânt ce în formă se aseamănă foarte mult cu

¹³ Idol = divinitate păgână, chip, figură, statuie ce reprezintă o divinitate, obiect religios. Cu sens figurat se utilizează ca să descrie ființa sau lucrul ce constituie obiectul unei mari iubiri.

¹⁴ Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *op. cit.*, p. 63.

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ Prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, *op. cit.*, p. 43.

¹⁷ *Ibidem.*